חוברת תלמיד • קריאה והבנה • 🎒 חט"ב (לכיתות ז'–ט')

🏠 בונים בית יחד: שייכות, ערבות הדדית ומעורבות

חברה מגוונת, דאגה הדדית והקול של בני הנוער – צוללים בשלבים: מתחילים על פני המים ויורדים לעומק.

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

🧰 כלים לקריאה

דף האסטרטגיות 2
מפת הצלילה 3
סימניות לגזירה 4
כרטיסי מילים לקיפול 5

📖 טקסט ושאלות

הטקסט: כל אבן בפסיפס: שייכות ומעורבות בקהילה 6
חלק א' – שחייה על פני השטח 8
חלק ב' – צלילה 9
חלק ג' – מעמקים 11
בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה 13
מפתח תשובות למורה 14

איך משתמשים?

א. מתחילים בדף האסטרטגיות ובמפת הצלילה. ב. קוראים את הטקסט ועוצרים בתחנת העצירה. ג. עונים על השאלות לפי העומק: פני המים, צלילה והמעמקים. ד. מסיימים בבדיקה עצמית ובכרטיס יציאה.

להדפסה · ניסוח לבנים ולבנות · ⚫ עובד גם בשחור־לבן · 🎒 חט"ב

כלים לקריאה

דף האסטרטגיות: איך קוראים לעומק?

לפני הטקסט

🔎
מציצים בכותרת ובתמונה
על מה הטקסט? מה כבר ידוע לי על הנושא?

🎯
קובעים מטרה
למה אני קורא/ת? למידע, להנאה, כדי לגבש דעה?

🧩
מזהים סוג טקסט
סיפור? כתבה? טור אישי? כל סוג נקרא אחרת.

בזמן הטקסט

✏️
מסמנים בעיפרון
מילה לא מוכרת – עיגול. משפט חשוב – קו.

🛑
עוצרים בתחנות
מה קרה עד עכשיו? מה אני מנחש/ת שיקרה?

🔗
מחפשים קשרים
סיבה ותוצאה, לפני ואחרי, טענה ונימוק.

אחרי הטקסט

📝
מסכמים במשפט
מה הרעיון המרכזי – במילים שלי?

💭
מגיבים
מסכים/ה? לא מסכים/ה? למה?

🔄
מחברים לחיים
איפה פגשתי משהו דומה? מה אקח איתי?

🖍️ מקרא סימונים בעיפרון

○	___	?	!	♥
מילה לא מוכרת	משפט חשוב	לא הבנתי	מפתיע אותי	מתחבר אליי

✅ רשימת בדיקה לקורא/ת

- ☐ קראתי את הכותרת ושאלתי את עצמי על מה הטקסט
- ☐ קראתי את כל הטקסט עד הסוף
- ☐ סימנתי מילה שלא הבנתי
- ☐ קראתי שוב את מה שלא היה ברור

🎯 המטרה שלי בקריאה

למה אני קורא/ת את הטקסט הזה? מה הייתי רוצה לגלות?

_____

_____

כלים לקריאה

מפת הצלילה: סוג הטקסט ומילים חדשות

🗺️ מפת הצלילה שלי

שחייה על פני השטח	צלילה	מעמקים
🏊	🤿	🐠
מוצאים מידע שכתוב בטקסט	מסיקים, מקשרים ובודקים מילים ומבנה	חושבים, מביעים דעה ויוצרים

🧩 סוג הטקסט: טקסט מידעי עם טבלה

מה מאפיין את סוג הטקסט הזה? כתבו שני סימנים שתחפשו בקריאה:

_____

_____

🔮 לפני שצוללים

מה אני חושב/ת שיקרה בטקסט? (לפי הכותרת)

_____

_____

📚 מילים חדשות

מילה	פירוש	משפט משלי
צורך בסיסי	משהו שכל אדם זקוק לו כדי לחיות ולהרגיש טוב	
סיפוק	הרגשה טובה שעשינו משהו חשוב ומוצלח	
חונכות	ליווי ועזרה אישית של מישהו גדול יותר למישהו צעיר	
יוזמה	רעיון שמישהו מתחיל להגשים בעצמו	
מועצת תלמידים	קבוצת תלמידים נבחרים שמייצגת את כולם בבית הספר	

כלים לקריאה

סימניות לגזירה

✂️ גזרו לאורך הקו המקווקו

פני המים

כתוב בטקסט

- מי? מה? איפה? מתי?
- איזה פרט מוכיח?
- מה קרה קודם ומה אחר כך?
- איפה זה כתוב?

✍️ **השאלה שלי:**

📖 בונים בית יחד: שייכות, ערבות הדדית ומעורבות
🎒 חט"ב

צלילה

בין השורות

- למה זה קרה?
- מה הדמות מרגישה – בלי שנאמר?
- מה פירוש הביטוי?
- איך בנוי הטקסט?

✍️ **השאלה שלי:**

📖 בונים בית יחד: שייכות, ערבות הדדית ומעורבות
🎒 חט"ב

המעמקים

מעבר לשורות

- מה דעתי – ולמה?
- מה הייתי עושה במקום הדמות?
- מה הטקסט מלמד על החיים?
- איך הייתי ממשיך/ה את הטקסט?

✍️ **השאלה שלי:**

📖 בונים בית יחד: שייכות, ערבות הדדית ומעורבות
🎒 חט"ב

כלים לקריאה

כרטיסי מילים לקיפול

✂️ גזרו כל כרטיס, קפלו לאורך הקו המנוקד שבאמצע – המילה מקדימה והפירוש מאחור. תרגלו בזוגות.

צורך בסיסי	משהו שכל אדם זקוק לו כדי לחיות ולהרגיש טוב
סיפוק	הרגשה טובה שעשינו משהו חשוב ומוצלח
חונכות	ליווי ועזרה אישית של מישהו גדול יותר למישהו צעיר
יוזמה	רעיון שמישהו מתחיל להגשים בעצמו
מועצת תלמידים	קבוצת תלמידים נבחרים שמייצגת את כולם בבית הספר
יוצאים נשכרים	מרוויחים, יוצא להם טוב
ההנאה שבנתינה	התחושה הטובה אחרי שעזרנו למישהו
ערבות הדדית	כל אחד אחראי במידה מסוימת לשלום האחרים

הטקסט • טקסט מידעי עם טבלה

כל אבן בפסיפס: שייכות ומעורבות בקהילה

לפני הקריאה

סוג הטקסט: טקסט מידעי עם טבלה. חשבו על קבוצה שאתם מרגישים חלק ממנה (משפחה, חברים, חוג). מה גורם לכם להרגיש שאתם שייכים אליה?

הניחוש שלי:

1 צורך בסיסי. כל אדם רוצה להרגיש שהוא חלק ממשהו: ממשפחה, מקבוצת חברים, מכיתה או מקהילה. חוקרים בתחום הפסיכולוגיה מתארים את הצורך בשייכות כאחד הצרכים הבסיסיים של האדם. מי שמרגישים שייכים נוטים להיות בטוחים יותר בעצמם ולהתמודד טוב יותר עם קשיים.

2 פסיפס של סיפורים. אפשר לדמות את החברה הישראלית לפסיפס: אבנים קטנות בצבעים שונים יוצרות יחד תמונה אחת. בישראל חיים אנשים שמשפחותיהם הגיעו מארצות רבות. הם מדברים שפות רבות, כמו עברית, ערבית, רוסית, אמהרית, צרפתית ואנגלית, ושומרים על מסורות, מאכלים ומנהגים שונים. השוני הזה יכול להעשיר אותנו, בתנאי שאנחנו לומדים להכיר זה את זה.

3 ערבות הדדית. הביטוי "כל ישראל ערבים זה לזה" מגיע ממקורות היהדות. "ערב" הוא מי שלוקח אחריות על אדם אחר. ערבות הדדית פירושה שכל אחד ואחת מאיתנו אחראים במידה מסוימת לשלומם של האחרים, גם כשאיננו מסכימים איתם על הכול. היא באה לידי ביטוי במעשים גדולים, כמו איסוף ציוד למשפחות בימים מאתגרים, וגם במעשים קטנים, כמו לשאול שכן מבוגר אם הוא צריך משהו מהמכולת או לשבת ליד מי שיושב לבד.

📚 מילון קטן

צורך בסיסי
משהו שכל אדם זקוק לו כדי לחיות ולהרגיש טוב

סיפוק
הרגשה טובה שעשינו משהו חשוב ומוצלח

חונכות
ליווי ועזרה אישית של מישהו גדול יותר למישהו צעיר

יוזמה
רעיון שמישהו מתחיל להגשים בעצמו

מועצת תלמידים
קבוצת תלמידים נבחרים שמייצגת את כולם בבית הספר

✍️ הערות שלי

🛑 **תחנת עצירה:** תחנת עצירה: איזה מעשה קטן של ערבות הדדית ראיתם או עשיתם השבוע? במה הוא שונה מ"סתם טובה" לחבר קרוב?

4 מה יוצא למי שנותן? נדמה שבהתנדבות מרוויח רק מי שמקבל את העזרה, אך מחקרים רבים מראים שגם הנותנים יוצאים נשכרים. מתנדבים ומתנדבות מספרים לעיתים קרובות על תחושת סיפוק, על חברויות חדשות ועל פחות בדידות. יש המכנים זאת "ההנאה שבנתינה": התחושה הטובה שמופיעה אחרי שעזרנו למישהו.

הטקסט • טקסט מידעי עם טבלה

כל אבן בפסיפס: שייכות ומעורבות בקהילה (המשך)

5 גם לבני נוער יש מקום. מעורבות אינה שמורה למבוגרים. בבתי ספר רבים פועלות מועצות תלמידים, ובחטיבה העליונה תלמידים ותלמידות משתתפים בתוכנית של מעורבות חברתית בקהילה. אבל אפשר להתחיל עוד קודם: להציע רעיון לשיפור החצר, לארגן חונכות לתלמידים צעירים או ללמד מבוגרים להשתמש באפליקציה בטלפון.

6 הצעד הראשון. איך מתחילים? מסתכלים סביב ושואלים שלוש שאלות: מה חסר כאן? מי זקוק לעזרה? מה אני יודע/ת לעשות טוב? פעמים רבות התשובות לשאלות האלה הן נקודת הפתיחה של יוזמה, קטנה או גדולה.

📊 **ארבע דרכים להיות מעורבים בקהילה**

דרך המעורבות	דוגמה	מה היא מחזקת
עזרה אישית	קניות לשכנה מבוגרת	קשר אישי ואכפתיות
התנדבות קבוצתית	חונכות לתלמידי בית ספר יסודי	עבודת צוות ואחריות
יוזמה	ספרייה קטנה בכניסה לבניין	יצירתיות ומנהיגות
השמעת קול	הצעה מנומקת למועצת התלמידים	יכולת שכנוע והקשבה

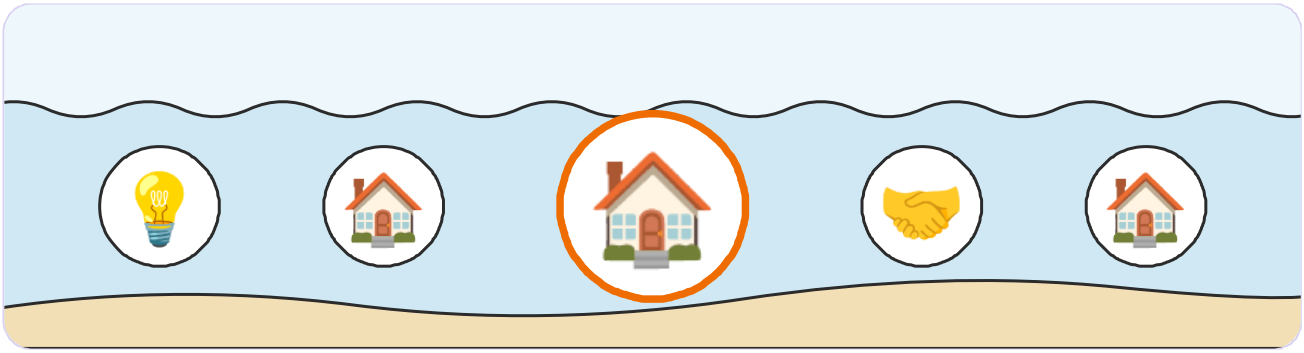

שאלות לפי עומק • 🎒 חט"ב

כל אבן בפסיפס: שייכות ומעורבות בקהילה

שם: _____

חלק א' – שחייה על פני השטח

בואו נתחיל בפני המים ונאתר מידע שכתוב בטקסט במפורש.

1 🏊 פני המים • כתוב בטקסט | איתור מידע

לאיזה דימוי משווה הקטע את החברה הישראלית?

א) לפסיפס
ב) לשרשרת
ג) לעץ

2 🏊 פני המים • כתוב בטקסט | איתור מידע

לפי הקטע, מה פירוש המילה "ערב"?

א) אדם שמגיע בערב
ב) מי שלוקח אחריות על אדם אחר
ג) מי שמתנדב פעם בשנה

3 🏊 פני המים • כתוב בטקסט | איתור מידע

לפי הטבלה, איזו דרך מעורבות מחזקת במיוחד יצירתיות ומנהיגות?

א) עזרה אישית
ב) השמעת קול
ג) יוזמה

4 🏊 פני המים • כתוב בטקסט | איתור מידע

מה הרעיון המרכזי של הפסקה "מה יוצא למי שנותן?"

א) התנדבות מועילה גם למתנדבים עצמם
ב) רק מבוגרים יכולים להתנדב
ג) התנדבות פוגעת בזמן הפנוי

5 🏊 פני המים • כתוב בטקסט | בדיקת פרטים

נכון או לא נכון? סמנו ✓ בטבלה

המשפט	✓ נכון	✗ לא נכון
לפי הקטע, מי שמרגישים שייכים נוטים להתמודד טוב יותר עם קשיים.	☐	☐
הביטוי "כל ישראל ערבים זה לזה" לקוח משיר עממי.	☐	☐
לפי הקטע, ערבות הדדית קיימת רק כשמסכימים זה עם זה על הכול.	☐	☐
לפי הטבלה, התנדבות קבוצתית מחזקת עבודת צוות ואחריות.	☐	☐

שאלות לפי עומק • 🎒 חט"ב

כל אבן בפסיפס: שייכות ומעורבות בקהילה

(המשך)

שם: _____

6 🏊 פני המים • כתוב בטקסט · אוצר מילים בהקשר

השלימו את המשפטים בעזרת מחסן המילים

מחסן מילים: פסיפס · אחריות · סיפוק · מסורת

1. אפשר לדמות את החברה הישראלית ל_____: אבנים קטנות בצבעים שונים יוצרות תמונה אחת.
2. "ערב" הוא מי שלוקח _____ על אדם אחר.
3. מתנדבים מספרים לעיתים קרובות על תחושת _____, על חברויות חדשות ועל פחות בדידות.

חלק ב' – צלילה

עכשיו צוללים: נסיק מסקנות, נחבר בין חלקי הטקסט ונבחן את השפה.

7 🤿 צלילה • בין השורות · סימון בטקסט

מסמנים בטקסט

- סמנו בצהוב את המשפט שמסביר מה פירוש ערבות הדדית.
- סמנו בירוק שתי דוגמאות למעשים קטנים של ערבות הדדית.
- סמנו בקו את החלק שמסביר מה פירוש ערבות הדדית.

8 🤿 צלילה • בין השורות · מיון וארגון

מיינו כל דוגמה לפי דרך המעורבות שבטבלה. (מיינו: סמנו ✓ בעמודה המתאימה)

הפריט	💛 עזרה אישית	👥 התנדבות קבוצתית	📣 השמעת קול
לסחוב סלים לשכן מבוגר	☐	☐	☐
להצטרף לקבוצה שמנקה את הפארק	☐	☐	☐
לכתוב מכתב מנומק למנהלת על שיפור החצר	☐	☐	☐
לשבת ליד מי שיושב לבד בהפסקה	☐	☐	☐
חונכות לילדי כיתה ב' יחד עם חברי הכיתה	☐	☐	☐
להציג רעיון באסיפה של מועצת התלמידים	☐	☐	☐

שאלות לפי עומק • 🎒 חט"ב

כל אבן בפסיפס: שייכות ומעורבות בקהילה

(המשך)

שם: _____

9 🤿 צלילה • בין השורות | קישור מושגים

מתחו קו בין הביטוי לפירוש שלו

1. יוצאים נשכרים	א. כל אחד אחראי במידה מסוימת לשלום האחרים
2. ההנאה שבנתינה	ב. מרוויחים, יוצא להם טוב
3. ערבות הדדית	ג. המקום שממנו מתחילים
4. נקודת הפתיחה	ד. התחושה הטובה אחרי שעזרנו למישהו

10 🤿 צלילה • בין השורות | משמעות ביטוי

למילים "ערבות" ו"מעורבות" שורש משותף. מהו השורש?

א) ע־ר־ב

ב) ע־ב־ר

ג) ר־ב־ה

11 🤿 צלילה • בין השורות | מארגן גרפי

ענו על שלוש השאלות מהפסקה "הצעד הראשון" על הכיתה או השכונה שלכם, והציעו רעיון ליוזמה.

השאלה	התשובה שלי	רעיון ליוזמה

שאלות לפי עומק • 🎒 חט"ב

כל אבן בפסיפס: שייכות ומעורבות בקהילה

(המשך)

שם: _____

חלק ג' – מעמקים

במעמקים תביעו דעה, תיצרו ותחברו את הנושא לחיים שלכם.

12 המעמקים • מעבר לשורות | העברה למקרה חדש

מה יכולים בני הכיתה לעשות כדי שאיתי ירגיש שייך? היעזרו ברעיונות מהטקסט.

🔍 **מקרה לבחינה: יושב לבד בהפסקה**

איתי עבר השנה לכיתה ז' בעיר חדשה. כבר שבועיים הוא יושב לבד בהפסקות ומעמיד פנים שהוא עסוק בטלפון. כמה מבני הכיתה שמו לב, אבל אף אחד עוד לא ניגש.

13 המעמקים • מעבר לשורות | כתיבה ונימוק

האם לדעתכם כדאי שבחט"ב תהיה שעת מעורבות קבועה בקהילה, כמו בחטיבה העליונה? כתבו פסקה מנומקת (6–8 שורות): פתחו בעמדה ברורה, הביאו שני נימוקים, השתמשו לפחות בשתי מילות קישור (למשל: משום ש..., נוסף על כך, לכן) וסיימו במשפט סיכום.

שאלות לפי עומק • חט"ב

כל אבן בפסיפס: שייכות ומעורבות בקהילה

(המשך)

שם: _____

14 המעמקים • מעבר לשורות | כלי חוסן

כתבו דו־שיח קצר שבו אתם עוזרים לחבר/ה שמרגיש/ה "לא שייך/ת". שלבו את מעש"ה: מחויבות ("אני כאן איתך"), עידוד למשימה קטנה, שאלה שמפעילה חשיבה, והבניית רצף (מה קרה, מה עכשיו, מה הלאה).

15 המעמקים • מעבר לשורות | שיח בכיתה

מעגל שיח 🗣️

- מה ההבדל בין להיות "אורח/ת" לבין להיות "בן/בת בית" בכיתה, בשכונה או בקהילה? מה אפשר לעשות כדי לעבור מצד אחד לצד השני?
- האם ערבות הדדית אפשרית גם בין אנשים שלא מסכימים זה עם זה? תנו דוגמה.
- איך השוני בין אנשים, בשפה, במוצא ובמנהגים, יכול להעשיר קבוצה? ומתי הוא עלול להרחיק, ומה אפשר לעשות כדי שזה לא יקרה?
- אילו קולות בכיתה שלנו נשמעים פחות? איך אפשר לפנות להם מקום?

16 המעמקים • מעבר לשורות | ייצוג חזותי

ציירו פסיפס קטן של הכיתה שלכם: כל אבן מייצגת תלמיד/ה, שפה, מנהג או כישרון אחר. כתבו כותרת לתמונה.

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו

סמנו בכל שורה איך אתם מרגישים

	בטוח/ה	בערך	עוד לא
אני יודע/ת להסביר מה פירוש ערבות הדדית ולתת דוגמה.	😀	🙂	🤔
אני יכול/ה להסביר את דימוי הפסיפס בטקסט.	😀	🙂	🤔
אני יודע/ת לנסח רעיון ליוזמה קטנה בעזרת שלוש השאלות.	😀	🙂	🤔

כרטיס יציאה

🏠 בונים בית יחד: שייכות, ערבות הדדית ומעורבות • חט"ב

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

1. מעשה קטן של ערבות הדדית שאוכל לעשות השבוע:

2. דבר אחד שמתנדבים מרוויחים לפי הטקסט:

3. באיזו קבוצה אני מרגיש/ה שייך/ת, ולמה?

כמה נהניתי מהטקסט? 1 2 3 4 5

מה אני לוקח/ת איתי מהטקסט? כתבו או ציירו

מפתח תשובות למורה

מפתח תשובות למורה

👩‍🏫 מפתח תשובות למורה – 🎒 חט"ב. שאלות פתוחות: תשובות אישיות. מחפשים תשובה שנשענת על הטקסט, מנומקת ומנוסחת במשפטים שלמים.

שאלה	תשובה
1	א. לפסיפס
2	ב. מי שלוקח אחריות על אדם אחר
3	ג. יוזמה
4	א. התנדבות מועילה גם למתנדבים עצמם
5	1. נכון | 2. לא נכון | 3. לא נכון | 4. נכון
7	„אחראים במידה מסוימת לשלומם של האחרים..."
8	לסחוב סלים לשכן מבוגר ← 💛 עזרה אישית; להצטרף לקבוצה שמנקה את הפארק ← 👥 התנדבות קבוצתית; לכתוב מכתב מנומק למנהלת על שיפור החצר ← 📣 השמעת קול; לשבת ליד מי שיושב לבד בהפסקה ← 💛 עזרה אישית; חונכות לילדי כיתה ב' יחד עם חברי הכיתה ← 👥 התנדבות קבוצתית; להציג רעיון באסיפה של מועצת התלמידים ← 📣 השמעת קול
9	1–ב, 2–ד, 3–א, 4–ג
10	א. ע"ר"ב

יצרה: רוית ראש בן ישי

🤿 לצלול פנימה • בונים בית יחד: שייכות, ערבות הדדית ומעורבות • חוברת תלמיד לחט"ב